
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אוכלוסיות חסרות בית (Homelessness): תיאוריה, מדיניות ועקרונות עבודה - 3281

תאריך עדכון אחרון 06-03-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר הדס מור

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: hadass.moore@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: שעה מעודכנת בסילבוס הקורס

תאור כללי של הקורס:

לתופעת המחסור בבית בישראל משמעות חברתית, פוליטית, כלכלית ומוסרית. תופעה זו היא סבוכה ורבת ממדים (problem wicked) ולה השלכות על יחידים ומשפחות אשר חווים באופן ישיר מחסור בבית, וכן השלכות עבור החיים בחברה והחברה כולה. על אף תפיסות סטראוטיפיות לגבי חסרי בית, חסרות בית כוללת מגוון רחב של תנאי מחיה הנע בין דרות רחוב למגורים שאינם ראויים למחיה. עובדים ועובדות סוציאליות רבים עובדים עם יחידים או משפחות החוות מחסור בבית, אולם חוויה מורכבת זו מודרת תדיר מהשיח המחקרי והמקצועי בישראל. בקורס זה נלמד על השורשים ההיסטוריים וההגדרות של חסרות בית בישראל, כמו גם על המשמעות הפנומנולוגית, החוקית והחברתית של מחסור בבית. כמו כן, נלמד על התערבויות בעבודה עם חסרי בית הן ברמת המדיניות והן ברמה הפרטנית ונדון בתיאוריות ובמודלים המנחים התערבויות אלו תוך שימוש בפרספקטיבה משווה עם מדינות ברחבי העולם.

בחינת תופעת המחסור בבית בקורס זה מבוססת על התפיסה הייחודית של מקצוע העבודה הסוציאלית של האדם בתוך הקשרו, תוך מתן דגש לקבוצות אוכלוסיות מודרות בתוך האוכלוסייה המודרת של חסרי הבית ביניהן נשים, ילדים ובני נוער, מהגרים ופליטים.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא לחשוף את המשתתפות והמשתתפים לתופעת חסרות הבית בישראל ובעולם ולסוגיות מרכזיות בהן עוסקים עובדים ועובדות סוציאליות בעבודה עם יחידים ומשפחות החווים מחסור בבית ברמת המדיניות וברמה הפרטנית, תוך העמקה תיאורטית הרלוונטית לפרקטיקה בשתי הרמות הללו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. לתאר ולהגדיר את תופעת חסרות הבית בישראל, שורשיה ההיסטוריים, ותמונת המצב העכשווית
2. להכיר ולבחון את הספקטרום הרחב של ההגדרה של חסרות בית ונקודות המפגש עם עובדות ועובדים סוציאלים
3. לדון ולבקר תיאוריות מרכזיות ומחקרים עכשוויים המנחים התערבות בעבודה עם חסרי בית
4. להשוות בין גישות מדיניות שונות של מתן שירותים לחסרי בית בישראל ובעולם, ולבחון את הקשר בין לבין ההתערבות ברמה הפרטנית
5. להעמיק בסוגיות מרכזיות בעבודה עם חסרי בית בישראל בהשוואה עם מדינות אחרות בעולם
6. לזהות הצרכים הייחודיים כמו גם לפתח המענים הרלוונטיים לאוכלוסיות מודרות בתוך אוכלוסיית חסרי הבית
7. לקשר ולשלב בין מושגים תיאורטיים לבין ההתנסות בשטח בעבודה עם חסרי בית

דרישות נוכחות (%) :

80% נוכחות, השתתפות מלאה ופעילה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאות פרונטליות, מצגות ודיון עם הסטודנטים, התנסות בעבודה עם תמונות אורח והרצאות בסרטים מונחית צפייה (photo voice),

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

אשכול ראשון: בין "יש בית" ל"אין בית"

1. הגדרות של חסרות בית, נתונים דמוגרפיים והיסטוריה בישראל ובעולם
2. הממדים השונים אשר "בונים בית" מהרמה האישית עד למדינית
3. סקירת תיאוריות מנחות בבחינת הסיבות לתופעת חסרות הבית

אשכול שני: התערבות בעבודה עם חסרי בית ברמת המדיניות וברמה הפרטנית

4. גישות מדיניות שונות ומודלים קיימים של התערבות ברמת המדיניות לטיפול בחסרי בית
5. מדיניות מקומית וסוגיות ארגוניות בשירותים חברתיים בעבודה עם חסרי בית
6. גורמים מבניים: מעמד סוציו אקונומי, השתייכות אתנית/גזעית, מגדר
7. גורמים אישיים: התעללות, תחלואה כפולה, שימוש בסמים, טראומה וחוסן
8. Photovoice בית חסרי עם בעבודה
9. Life History Calendar ככלי לאיסוף מידע לאיסוף ככלי

אשכול שלישי: חסרי בית בישראל ובעולם בפרספקטיבה משווה: סוגיות נבחרות

10. בני נוער חסרי בית (בני נוער שברחו מהבית, "נזרקו" מהבית, בני נוער LGBTQ ודרות רחוב)
11. הגירה, פליטות, אזרחות ומחסור בבית
12. דרי רחוב וחסרי בית מבוגרים
13. נשים חסרות בית- "מחוסרות דיור סמויות"

חומר חובה לקריאה:

בקר, א. (2016) הטיפול בחסרי בית צעירים, סקירה משווה. כ"ח כסלו תשע"ז, הכנסת מרכז מחקר ומידע.

ברט, א., אבידן, ג., למפרט, ח., ועמית, ג. (2014). בראש אחר: עבודת רחוב במרחבי החיים של בני נוער בקצה רצף הסיכון בחברה רב תרבותית. מניתוק לשילוב (18), 1-31
מוזינקט, ע., פלד ע. (2008), משמעות הבית בעיני נערות שברחו מביתן. חברה ורווחה, כח, 4, 383-410

קרומר-נבו, מ. וקומם, מ. (2012). הצטלבות מיקומי שוליים: מסגרת מושגית לפרקטיקה של עבודה סוציאלית פמיניסטית עם נערות. חברה ורווחה, לב(3) 3-374

שיינטוך, ש. (יולי, 2012) עשרים שנות מדיניות כלפי אנשים חסרי בית בישראל, 1991-2011. ביטחון סוציאלי, אב תשע"ב, מס 89: 43-88

שיינטוך ש. (2018). לשרוד בשולי העוני- מדיניות, שירותים וקצבאות לאנשים חסרי בית. תל אביב: זמלן מוציא לאור.

שנהב-גולדברג, ר. (2011) כשאין לך חדר משלך - נייר עמדה אודות בעיית הדיור של צעירות בסיכון

- Bender, K., Barman-Adhikari, A., DeChants, J., Haffeejee, B., Anyon, Y., Begun, S., ... & Dunn, K. (2017). Asking for Change: Feasibility, acceptability, and preliminary outcomes of a manualized photovoice intervention with youth experiencing homelessness. *Children and Youth Services Review*, 81, 379-389
- Busch-Geertsema, V. (2010). Defining and measuring homelessness. *Homelessness Research in Europe: Festschrift for Bill Edgar and Joe Doherty*, 19-39.
- Fitzpatrick, S. (2005). Explaining homelessness: a critical realist perspective. *Housing, Theory and Society*, 22(1), 1-17
- Freedman, D., Thornton, A., Camburn, D., Alwin, D., & Young-DeMarco, L. (1988). The life history calendar: A technique for collecting retrospective data. *Sociological methodology*, 37-68.
- Kissoon, P. (2010). From persecution to destitution: A snapshot of asylum seekers' housing and settlement experiences in Canada and the United Kingdom. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 8(1), 4-31.
- Milburn, N. G., Rice, E., Rotheram-Borus, M. J., Mallett, S., Rosenthal, D., Batterham, P., ... & Duan, N. (2009). Adolescents exiting homelessness over two years: The risk amplification and abatement model. *Journal of research on adolescence*, 19(4), 762-785
- Padgett, D., Henwood, B. F., & Tsemberis, S. J. (2016). *Housing First: Ending homelessness, transforming systems, and changing lives*. Oxford University Press, USA. (chapter 1, pp. 1-16)
- Seitz, C. M., & Strack, R. W. (2016). Conducting public health photovoice projects with those who are homeless: A review of the literature. *Journal of Social Distress and the Homeless*, 25(1), 33-40
- Toro, P. A. (2007). Toward an international understanding of homelessness. *Journal of Social Issues*, 63(3), 461-481
- Weisz, C., & Quinn, D. M. (2017). Stigmatized Identities, Psychological Distress, and Physical Health: Intersections of Homelessness and Race. *Stigma and Health*. Advance online publication. <http://dx.doi.org/10.1037/sah0000093>
- Wenzel S, Rhoades, H., Moore H, Lahey J Henwood B, La Motte-Kerr W & Bird M. (2018 in press). Life Goal Changes over Time Among Homeless Adults in Permanent

חומר לקריאה נוספת:

בנימין, ש. (יולי, 2014) אזרחות מודרת: המקרה של "חסרות הבית" הסמויות. ביטחון סוציאלי, תמוז תשע"ד, מס' 94: 43-10

סיקורטל, ע. וליטבק הירש ט. (2012). בית אישי, אוהל קהילתי וצדק חברתי במאהל המחאה בבאר שבע. סוציולוגיה ישראלית כתב עת לחקר החברה בישראל. כרך י"ד: 9-29.

סנטו, י. וברגר, מ. (2014). מיפוי דרי הרחוב בישראל. (ירושלים?): פילת.

עמראן סלוצקר, ס. (יולי, 2014) המאבק לקורת גג כמאבק של נשים. תמוז תשע"ד, יולי 2014, מס' 94: 199-206

פריבך-חפץ, ד. וגן-מור, ג. (2009). אין כתובת- הפרת זכויות האדם של חסרי הבית בישראל: תמונת מצב והצעה לגיבוש מדיניות חדשה. נייר עמדה מרכז מינרבה לזכויות אדם

Irazábal, C., & Huerta, C. (2016). Intersectionality and planning at the margins: LGBTQ youth of color in New York. *Gender, Place & Culture*, 23(5), 714-732.

Lee, B. A., Tyler, K. A., & Wright, J. D. (2010). The new homelessness revisited. *Annual review of sociology*, 36, 501-521.

Moore, H., Benbenishty, R., Astor, R. A., & Rice, E. (2018). The positive role of school climate on school victimization, depression, and suicidal ideation among school-attending homeless youth. *Journal of school violence*, 17(3), 298-310.

Padgett, D. K., Smith, B. T., Derejko, K. S., Henwood, B. F., & Tiderington, E. (2013). A picture is worth...? Photo elicitation interviewing with formerly homeless adults. *Qualitative Health Research*, 23(11), 1435-1444.

Spiro, S. E., Dekel, R., & Peled, E. (2009). Dimensions and correlates of client satisfaction: An evaluation of a shelter for runaway and homeless youth. *Research on Social Work Practice*, 19(2), 261-270

Sutton-Brown, C. A. (2014). Photovoice: A methodological guide. *Photography and Culture*, 7(2), 169-185.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 10 %

הגשת עבודה 80 %

הגשת תרגילים 10 %

הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

*רשימת הקריאה נתונה לשינויים

** הסילבוס שיועלה לאתר הקורס בתחילת הסמסטר הוא הקובע לגבי הסעיפים המופיעים למעלה לעיל